

חוברת עבודה בעברית לחופשת הקיץ

שם ושם משפחה: _____

כיתה: _____

לפניכם חוברת תרגול של טקסטים ומיומנויות הבנת הנקרא והבעה בכתב.
אנא הקדישו תשומת לב לביצוע המשימות.

חופשה מהנה !

צוות עברית

תאריך הגשה: 1.9.2020

* הגשת החוברת תהווה חלק מציון המחצית הראשונה

טקסט א' - באנגלית זה נשמע יותר טוב?

מעובד לפי מאמרה של אורנה יפת, שהתפרסם באתר האינטרנט Ynet, בתאריך 13.8.04.

בימינו, לכל מוצר של חברה ניתן שם. בזכות שם המוצר הוא נבדל ממוצרים אחרים באותה חברה או בחברה מתחרה. באמצעות השם מתכוון המְשׁוּוק לייחס למוצר ערכים חיוביים כמו איכות, יוקרה ו"כִּיף", או תמורה נאה למחירו הכספי.

אם נבדוק שמות מוצרים של חברות ישראליות שונות המשווקות מוצרים כגון נעלי ספורט וטלפונים ניידים, נגלה תופעה מעניינת. רוב השמות של המוצרים הם לועזיים. האם יש הצדקה לדבר? האם שם מוצר של חברה ישראלית או של חברה שאיננה ישראלית המוכרות את מוצריהן בארץ, צריך להיות דווקא שם לועזי?

אחת מחברות הטלפון המפורסמות בארץ החליטה לשווק מוצר בשם לועזי. מוסד ממשלתי, הממונה על החברה הזאת, דרש ממנה לשנות את השם הלועזי לשם עברי. ראשי החברה נענו לבקשה, אבל לא הזדרזו לעשות זאת. בינתיים התברר כי השם הלועזי כבר התקבל על-ידי הצרכנים, והפך לשם המוצר. בעלי החברה תוהים מדוע יש להשקיע מאמצים בחיפוש אחר שם עברי, אם יש למוצר שם לועזי שבזמן קצר הספיק להוכיח את עצמו לשביעות רצון הציבור. החברה המפורסמת הזאת העדיפה לתת שם לועזי למוצריה, והיא איננה היחידה שנוהגת כך. מסתבר שחברות ישראליות רבות משתמשות בשמות לועזיים למוצריהן. לטענתן, הניסיון לתרגם את השמות הלועזיים לשמות עבריים אינו עולה יפה, כי ברוב המקרים השם העברי אינו שיווקי.

מומחה לשיווק טוען: "לחברות ישראליות יש 'תחביב' להתלות בשמות לועזיים, עד כדי כך שהן אינן מתאמצות כלל למצוא שם עברי למוצריהן. לטענתם של בעלי החברות האלה, שם באנגלית נשמע טוב יותר. כלומר אם השם לועזי, יש תחושה שלמוצר יש מעין 'מגע של חו"ל'. למרות תחושה זו, במקרים רבים הוכח שהשם הזה אינו מעיד על איכות גבוהה. כיום הצרכנים יודעים שיש מוצרים ישראליים שאיכותם אינה נופלת מזו של מוצרים שיוצרו בחו"ל."

האם אי-אפשר למצוא למוצר שם עברי מוצלח? האם חסרות מילים המעבירות מסרים חשובים וחיוביים בעברית?

כשמדובר בחברות בין-לאומיות, ההיצמדות לשם הלועזי המקורי מובנת. במקרה כזה החברות חוסכות הוצאות כספיות, מפני שהן אינן צריכות לפתח שם חדש למוצר בכל מדינה. אבל כשמדובר בחברות ישראליות, הניסיון "לברוח" מן העברית על-ידי הענקת שמות לועזיים למוצריהן, אינו מובן. עובדה זו תמוהה במיוחד משום שלטענת המומחה, הצרכן הישראלי אינו מתרשם מן השימוש בלועזית. להפך, לדעת צרכנים ישראלים יש יתרון מסוים לשמות עבריים, כי הם מבטאים את הקשר לארץ ולשפה העברית. האם לא צריך לחוקק חוק הקובע כי כל מוצר המשווק בארץ יישא שם עברי?

השאלות

1. מדוע מעדיפות חברות ישראליות לתת שמות לועזיים גם למוצרים ישראלים?

---

2. מה פירוש המילה יוקרה (שורה 3 בטקסט)?

- 1 תמורה נאה
2 חשיבות וכבוד
3 תוספת תשלום
4 שיווק ומכירות

3. קראו את שורה 3 בטקסט, וכתבו מדוע המילה "כִּיף" כתובה שם בין מירכאות.

- 1 כי היא ציטוט מדברי מומחה.
2 כי היא שם ייחודי וקצר.
3 כי היא לקוחה משפת היומיום.
4 כי היא מבטאת את ההפך.

4. מה דעתה של כותבת הטקסט על מתן שמות לועזיים למוצרים ישראלים?

ב. האם אתם מסכימים עם כותבת הטקסט? נמקו את תשובתכם.

---

5. כותבת הטקסט מנסה לשכנע את הקוראים לקבל את דעתה בעזרת:

- 1 ציטוט מן החוק.
2 תיאור ממצאים של סקר.
3 ציטוט מדברי מומחה.
4 תיאור האיכות של מוצרים.

6. כתבו מילה בעלת משמעות מנוגדת לכל אחת מן המילים האלה:

- א. **נבדל** (שורה 1 בקטע): _____
ב. **נענו** (שורה 12 בקטע): _____

7. לפניכם ארבעה משפטים.

הפכו כל משפט מְפַעֵיל לְסָבִיל או מסביל לפעיל.

א. אחת החברות החליטה לשווק מוצר בשם לועזי.

באחת החברות _____

ב. חברות ישראליות בוחרות מדי שנה עובדים מצטיינים.

בחברות ישראליות _____

ג. בחברות ישראליות הוחלפו שמות לועזיים בשמות ישראלים.

חברות ישראליות _____

ד. במחקרים רבים הוכח כי שם המוצר אינו מעיד על איכותו.

מחקרים רבים _____

טקסט ב' - לפניכם ערך מאנציקלופדיה. קראו אותו, וענו על השאלות שאחריו.
מעובד לפי הערך "מכונית" מתוך **יבנה האנציקלופדיה לנוער**, הוצאת יבנה-לרוס, כרך 9.

1 **מְכוּנִיּוֹת** היא כלי רכב מנועי הנע על ארבעה גלגלים. המכונית הפכה בדורנו לחלק בלתי נפרד מחיי היומיום, והיא משמשת אמצעי תחבורה פרטי המתחרה באמצעי תחבורה ציבוריים, כגון רכבת הנוסעים, הרכבת התחתית והאוטובוס.

5 כלי הרכב הראשון שנע בכוחות עצמו ולא היה רתום לבהמות היה "עגלת הקיטור", שהמציא המהנדס הצרפתי ז'וזף קונ'ינו בסוף המאה השמונה-עשרה. מכונית זו הייתה מעין עגלה כבדה ומסורבלת בעלת שלושה גלגלים. החידוש העיקרי בכלי זה היה קשור בעובדה שהוא נע בעזרת כוח הקיטור (אדים שהופקו מדוד מים שהוסק בפחם). ההמצאה הזאת זכתה להצלחה רבה משום שכלי הרכב הזה הצליח לנוע במהירות רבה יותר מכלי רכב שהיו רתומים לבהמות.

בשנת 1891 בנו הצרפתים פֶּנְדֵּד וְלֶבְסוֹר מכונית שהיה אפשר להגביר ולהאט את מהירותה. המכונית הזאת הונעה כבר אז בעזרת בנזין או סולר, והייתה מצוידת ברבים מן ההתקנים והאביזרים המצויים במכוניות של ימינו.

משנת 1898 כבר היה אפשר לרכוש מכוניות, אבל הן עלו הון תועפות. המכוניות האלה היו אטיות, לא בטוחות ולא היה נוח לנהוג בהן. התניעו אותן בעזרת ידית חיצונית, שהיה צריך לסובבה בשתי ידיים, ונדרש לשם כך כוח פיזי רב.

20 ייצור המכוניות השתנה מן הקצה אל הקצה ביוזמתו של יצרן המכוניות האמריקאי הֶנְרִי פּוֹרְדֵּד (ראו פורד). עד ימיו ייצרו מכוניות בודדות מכל דגם, וב-1908 החל פורד לייצר בייצור המוני את דגם המכונית שנקרא "פורד מודל טי". ייצורו של הדגם המפורסם הזה בסדרות של אלפי מכוניות התנהל בשיטת "הסרט הנע" (לפי שיטת העבודה הזאת, המוצר עובר מעובד לעובד. כל אחד מהם מבצע פעולה אחת עד השלמת תהליך הייצור). הדבר הוזיל את מחירי המכוניות, ומאז הן בהישג ידן של שכבות אוכלוסייה רחבות. שיטה זו התפשטה בכל ענפי התעשייה.

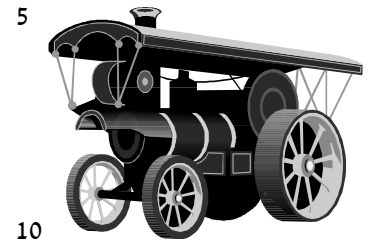
בראשית המאה העשרים החלו לייצר מכוניות בסדרות, לא רק בארצות-הברית אלא גם בצרפת, בגרמניה, באנגליה ובאיטליה. המכוניות האלה לא היו חזקות ובטוחות כמכוניות של ימינו. למרות זאת, תאונות דרכים היו אז תופעה נדירה, משום שהמכוניות לא היו כה מהירות, ומשום שלא הייתה צפיפות בכבישים.

כיום ייצור המכוניות הוא מְמֻכָּן כמעט לחלוטין, ומשתכלל מדי שנה. בתעשיות הרכב הענקיות ביפן ובגרמניה, למשל, מתבצע רוב הייצור באמצעות רובוטים. הרובוט מבצע פעולות רבות שבעבר ביצעו פועלים, והוא עושה זאת ביתר דיוק וביתר מהירות. כל אלה מאפשרים להפחית את עלויות הייצור, להוזיל את מחירי המכוניות ולציייד אותן באביזרי בטיחות ובאביזרים לנוחיות הנהג.

החל בשנות השמונים של המאה העשרים גדל מאוד מספר המכוניות בבעלות פרטית, וזאת הסיבה לכך שתעשיית המכוניות כיום היא בעלת חשיבות רבה בכלכלתן של מדינות רבות בעולם.

בזכות המכונית השתפרה איכות החיים של בני האדם. בעלי המכוניות אינם

א

המכונית הראשונה

חלוצי הנהיגה דיווחו שלושה ימים מראש על המסלול שבו הם מתכוונים לנסוע.

15 באנגליה היה הולך רגל צועד לפני "המפלצת" ומניף דגל כדי להזהיר את הולכי הרגל.

ב

מכונית "פורד מודל טי"

30 כלי הרכב הראשון שיוצר בייצור המוני. משנת 1908 ייצרו 15 מיליון מכוניות מן הדגם הזה.

35

ג

מכונית מודרנית

45

תלויים עוד בלוחות הזמנים של התחבורה הציבורית ובמסלוליה, ואינם צריכים לבזבז זמן בהמתנה. אך יש לזכור כי על אף הנוחות הרבה, המכונית תופסת בכביש שטח הקטן רק במעט מזה שתופס האוטובוס, אולם היא מסיעה נוסעים ספורים בלבד. לעומת זאת, האוטובוס מסייע כמה עשרות נוסעים. לכן הנסיעה במכונית פרטית היא בזבזנית הרבה יותר מן הנסיעה בתחבורה הציבורית.

ריבוי המכוניות בימינו יוצר תנועה סואנת בכבישים, זיהום אוויר ורעש. נוסף על כל אלה מתעוררות בעיות חנייה ובעיות בתחום הבטיחות, הגורמות לתאונות דרכים.

זיהום האוויר שנגרם מהגזים הנפלטים מן המכוניות הביא להמצאת מכונית המונעת באמצעות חשמל. המכונית החשמלית שקטה ואינה מזהמת את האוויר, אך המצברים הדרושים להנעתה הם כבדים ומסורבלים, ויש לטעון אותם מדי פעם מחדש. כיום המכוניות האלה נדירות, אבל מספרן הולך וגדל.

השאלות

8. מהו הנושא העיקרי שבו עוסק הטקסט?

- 1 חסרונותיהן ויתרונותיהן של המכוניות הפרטיות
2 התפתחות המכונית מאז המצאתה ועד היום
3 תהליך הפיתוח של המכוניות הראשונות בעולם
4 ייצור מכוניות פרטיות בשיטת "הסרט הנע"

9. השלימו את המשפטים.

- א. בתחילה המכוניות נעו בעזרת _____ .
ב. בימינו המכוניות נעות בעזרת _____ .
ג. בעתיד המכוניות ינועו בעזרת _____ .

10. ענו לפי שורות 20–27:

א. מהו החידוש שהכניס פורד בשיטת הייצור של המכוניות?

ב. מהי תרומתו של חידוש זה?

11. לשם מה הובאו שלושת האיורים והקטעים המודפסים בשוליים שבצד הטקסט?

- 1 להסביר לקוראים את מבנה המכונית המודרנית.
2 לתאר את הקשיים שעמדו בפני חלוצי הנהיגה.
3 לשכנע קוראים באמצעות תמונות בחשיבות המידע.
4 להציג דוגמאות ולהוסיף מידע על הכתוב בטקסט.

12. בשורות 26–27 כתוב: "...ומאז הן בהישג ידן של שכבות אוכלוסייה רחבות".
מה פירוש הביטוי בהישג ידן במשפט הזה?

- 1 רבים יש קושי לבחור מכונית מתאימה.
2 רבים יש יכולת כספית לרכוש מכוניות.
3 רבים קל לייצר מכוניות זולות בשיטה ידנית.
4 רבים קשה להוזיל את מחירי המכוניות.

13. בשורה 44 כתוב: "אך יש לזכור כי על אף הנוחות הרבה..." באיזו מילה תוכלו להחליף את על אף?

- 1 למרות
2 בנוסף
3 בזכות
4 בגלל

14. בשורות 54–55 כתוב: "...אך המצברים הדרושים להנעתה הם כבדים ומסורבלים..."
כיצד תחפשו במילון (מודפס) את פירוש המילה להנעתה?

- 1 להנעתה
2 להנעת
3 הנעה
4 נעה

15. כתבו במילים את המספרים שבסוגריים.

דוגמה: $7כב$ $1א$ $2ב$ $3ג$ $4ד$ $5ה$ $6ו$ $7ז$ $8ח$ $9ט$ $0י$.
(4)

א. את המכוניות במאה העשרים ייצרו ב- _____ מדינות.
(6)

ב. _____ אמצעי תחבורה ציבוריים נפוצים הם רכבת נוסעים, אוטובוס ורכבת.
(3)

ג. בשנת 1908 ייצרו _____ מיליון מכוניות מדגם "פורד".
(15)

ד. באוטובוסים יש בדרך-כלל _____ מקומות ישיבה.
(45)

16. יש הטוענים כי צריך לצמצם את השימוש במכוניות פרטיות ולהגביר את השימוש בתחבורה ציבורית.

הביעו את דעתכם בנושא זה ונמקו אותה (כתבו 4–5 שורות).

קראו את הכתבה שלפניכם, וענו על השאלות שאחריה.

טקסט ג' - פלישת המדוזות

לפי כתבתם של אסף זלינגר ואלה הר-נוי, "מעריב", 19.6.07.

"מדוזת
החוטית
הנוודת"

צלזיוס בים סוף), ובטמפרטורות האלה המדוזות מתרבות במהירות. החוקרים חוששים מגידול במספר המדוזות בגלל עלייה נוספת בחום המים. העלייה נובעת משינויי אקלים עולמיים (גלובליים) המתרחשים בשנים האחרונות.

35

כמו השמש, האבטיח והגלידה, גם המדוזות מופיעות בתחילת הקיץ, אך שלא כמותם, נראה שאליהן אף אחד אינו מתגעגע.

5

המדוזות הן בעלי חיים ימיים קדומים. צורתן לא השתנתה זה שנים, אך הן נחשבות ליעילות ולמתוחכמות ביותר מבין הטורפים הימיים.

10

בים התיכון יש למעלה מ-300 סוגים של מדוזות, אך רק חלק מן הסוגים נחקרו. לחופי ארצנו מגיעות מדי שנה להקות של מדוזות מסוג "החוטית הנוודת", הנראות כמו שקיות ניילון. האורחות הלא-רצויות מגיעות לחופי ישראל באמצע חודש יוני, ונשארות עד חודש ספטמבר.

15

לא תמיד היו כל-כך הרבה מדוזות בחופי הארץ. לראשונה הגיעו לים התיכון להקות של "החוטית הנוודת" בשנת 1976. הן הגיעו דרך תעלת סואץ (תעלה המקשרת בין ים סוף ובין הים התיכון), ובתוך פחות מעשר שנים הן התרבו מאוד. חוקרים טוענים כי חום המים בים התיכון הוא הגורם למספר הגדול של המדוזות בחופי הארץ. חום המים מגיע ל-30 מעלות צלזיוס בקיץ (לעומת 21-23 מעלות

20

25

30

א

"מדוזת הירח"

"מדוזת הירח" נפוצה בכל רחבי העולם. קוטרה כ-12 סנטימטרים. היא אינה צורבת ואינה מזיקה לאדם. במקומות רבים בעולם אוכלים אותה והיא נחשבת מעדן.

ב

"מדוזת הקופסה"

"מדוזת הקופסה", הנקראת גם "מדוזת הצרעה", חיה בחופי אוסטרליה. היא שקופה וקשה להבחין בה, אף-על-פי שקוטרה כ-25 סנטימטרים וזרועות הציד שלה מגיעות לאורך של שלושה מטרים. היא נחשבת לאחד מבעלי החיים הארסיים בעולם ופגיעתה קטלנית. המדוזה הזאת אינה מגיעה לחופי ישראל.

כמעט כל מי שמגיע בקיץ לאחד מחופי הארץ "זוכה" לצריבה קלה של מדוזה. למדוזה יש מנגנון ארס שבעזרתו היא

40

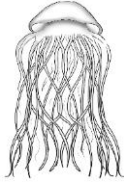

נוכל להתנחם בכך שלא כמו באוסטרליה או במקומות אחרים בעולם, המדוזות המגיעות לארץ אמנם מציקות, אך אינן גורמות לפגיעות קטלניות.

"מדוזת רעמת האריה"

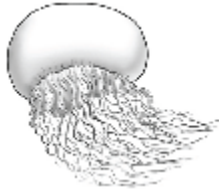
"מדוזת רעמת האריה" נפוצה באוקיינוס הקרח הצפוני. היא יכולה להגיע לקוטר של יותר ממטר אחד, וזרועותיה הארוכות מגיעות למרחק רב, עד 36 מטרים. בשל גודלה ובשל כמות הארס שבה, היא מסוכנת לאדם.

"מדוזת הענק"

"מדוזת הענק" היא גדולת ממדים. קוטרה יכול להגיע לשני מטרים ומשקלה – ל-200 קילוגרמים. "מדוזת הענק" פשטה בשנים האחרונות על חופי יפן. היא פוגעת ברשתות הדיג של הדייגים, מרעילה דגה שניצודה ופוגעת במנועי הסירות.

מתגוננת מפני אויבים וגם לוכדת דגים שמהם היא ניזונה.

לחוטית הנודדת, כמו לכל מדוזה ארסית, יש אלפי תאי ארס. תא הארס הוא מעין מנגנון דמוי מזרק, המגולגל סביב שלפוחית רעל. תא הארס קטן מאוד, ואפשר להבחין בו רק בעזרת מיקרוסקופ.

מגע של תא הארס בעור החשוף של אדם המתרחץ במים גורם לשחרור "מחט" ארוכה. "מחט" זו חודרת לעור ומפרישה לתוכו חומרים רעילים הגורמים לצריבה.

פעמים רבות מתרחצים מרגישים צריבה בעור גם כשאינן רואים מדוזות במקום. הסיבה לכך היא שזרועות המדוזה נושרות בקלות, וחתיכות קטנטנות של הזרועות ועליהן תאי ארס, נשארות במים. לכן המתרחצים יכולים להיפגע מן המדוזות גם אם הם אינם נתקלים בהן. המדוזות עלולות לגרום לאדם אי-נעימות רבה. במקרים נדירים יכולות להתפתח תגובות אלרגיות לארס המדוזה, כמו אודם או גרד בחלקי גוף שונים, קשיי נשימה, בחילות והקאות. התגובות האלה מצריכות טיפול רפואי מיידי.

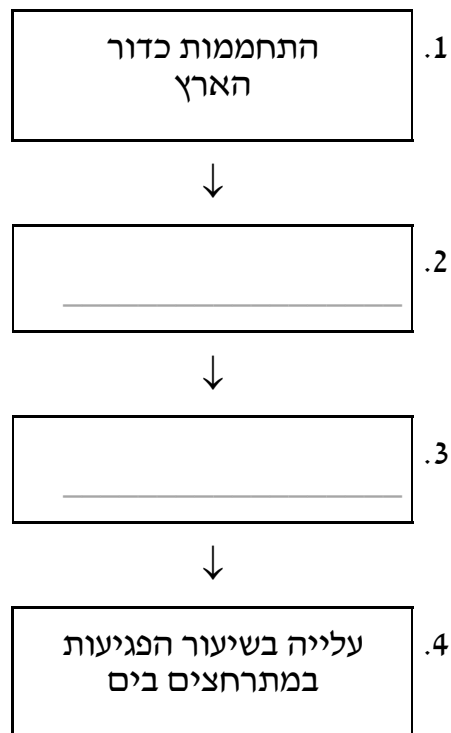
אמנם המדוזות פוגעות בחופי הרחצה בארץ (המפגע הקשה ביותר הוא בחופי מפרץ חיפה), אבל

השאלות

1. מהי מטרתו העיקרית של משפט הפתיחה בטקסט (שורות 1-6)?

- 1 לתאר את הדרך שבה הגיעו המדוזות לחופי הארץ.
 2 לעודד את הקוראים להמשיך לקרוא את הכתבה.
 3 להפנות את הקוראים למקורות מידע אחרים.
 4 להפנות את תשומת הלב של הקוראים לבילויים בקיץ.

2. לפי הטקסט, התחממות כדור הארץ גורמת לרצף של תופעות. השלימו בתרשים שלפניכם את התופעות החסרות ברצף.

3. כיצד פועל מנגנון הארס של המדוזה?

---

4. מה יכול לקרות לאדם שנפגע מן "החוטית הנוודת", לפי הטקסט? ציינו דוגמה אחת לכל מקרה.

1. מקרה רגיל: _____

2. מקרה מיוחד: _____

5. מתרחצים עלולים להיפגע מן המדוזות גם אם הם לא יגעו בהן. מהו ההסבר לכך בטקסט?

---

6. מדוזות רבות מגיעות בקיץ אל חופי ישראל. האם לפי **דעת הכותבים** נוכחותן צריכה להדאיג אותנו? הסבירו את תשובתכם לפי הטקסט.

---

7. בשורה 60 מופיעה מילת קישור "**לכן**": "לכן המתרחצים יכולים להיפגע מן המדוזות גם אם הם אינם נתקלים בהן".

- א. ציינו את הקשר הלוגי של מילה זו. _____
- ב. המירו את מילת הקישור למילת קישור אחרת בעלת קשר לוגי זהה. _____

8. לטקסט נלווים ארבעה קטעים קצרים העוסקים בסוגים שונים של מדוזות. השלימו את הטבלה על סמך הקטעים האלה.

הנזק		אורך זרועותיה של המדוזה	קוטר המדוזה	מידע על המדוזה
				סוג המדוזה
אינה מזיקה לאדם	_____		_____	"מדוזת הירח"
_____	בחופי אוסטרליה	_____	_____	"מדוזת הקופסה"
מסכנת חיי אדם	באוקיינוס הקרח הצפוני	_____	_____	"מדוזת רעמת האריה"
_____	_____		_____	"מדוזת הענק"

9. מהי מטרתם העיקרית של ארבעת הקטעים הנלווים לטקסט?

1. להרחיב את המידע בנושא המדוזות.
2. להוסיף מידע על "החוטית הנודדת".
3. להשוות בין "החוטית הנודדת" ובין "מדוזת הירח".
4. לתאר את מנגנון הארס של מדוזות שונות.

10. בארבעת הקטעים הנלווים לטקסט מופיעות מילים בין מירכאות.
מהי הסיבה לכך?

- 1 המירכאות מציינות דיבור ישיר.
2 המירכאות מציינות שמות.
3 המירכאות מציינות ציטוט.
4 המירכאות מציינות ניבים וביטויים.

11. כתבו במילים את המספרים שבסוגריים.

דוגמה: לחופי ארצנו הגיעו   eife   להקות של מדוזות.

(3)

א. חום המים בים סוף מגיע ל- _____ מעלות צלזיוס בממוצע.

ב. המדוזות נמצאות בחופי ישראל בערך _____ (22) שבועות בשנה.

(11)

קראו את הטקסט שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

טקסט ד' - טלפון נייד – ברכה או קללה?

לפי מאמרו של פרופ' עמוס רולידר, "טלפון נייד לילד – ברכה או קללה?" אתר הבריאות של ynet, 17.02.08.

הטלפון הנייד הביא עמו, ללא ספק, יתרונות לחיי הורים וילדים רבים. היום גם הורים וגם ילדים נמצאים שעות ארוכות מחוץ לבית. לכן היכולת שלהם לתקשר אלה עם אלה, להעביר מסרים זה לזה מכל מקום ובכל שעה, הפכה את הטלפון הנייד למכשיר כמעט בעל ערך קיומי בחיי משפחות רבות. הטלפון הנייד נמצא היום ברשותם של יותר מ-60% מן הילדים בני 6–7 ושל יותר מ-95% מבני הנוער בני 12 ומעלה. סקרים שנערכו מלמדים כי כ-85% מההורים מצפים שילדיהם ייקחו עמם את המכשיר לכל מקום ובכל עת, על-אף חסרונותיו הידועים.

חינוך ילדים ובני נוער לשימוש מיטבי בטלפון הנייד בבית-הספר ומחוצה לו אינו פשוט כלל ועיקר, והורים, מחנכים ותלמידים חייבים לראות בו אתגר. לצערי, אין בבתי-הספר נהלים ברורים לשימוש בטלפון הנייד. כדי שתוצאות השימוש בטלפון הנייד לא יהיו הרסניות לחברה, נדרשים המשתמשים בו לרכוש ערכים חשובים הקשורים לתרבות הדיבור: נימוס, אדיבות וסבלנות בשיחה. כמו כן, הם נדרשים להקפיד על שימוש בטלפון הנייד רק במקומות מותרים ובזמנים מתאימים.

תמונת המצב בבתי-הספר בארץ בכל הקשור לשימוש של בני הנוער בטלפון הנייד עגומה למדי. מורים ומחנכים עומדים מדי יום מול תלמידים היושבים בכיתה וברשותם מכשירי טלפון ניידים. רבים מהתלמידים מצוידים במכשירי טלפון משוכללים הכוללים מצלמה רגילה, מצלמת וידאו, מכשיר הקלטה ונגן מוזיקה, והם נוהגים להשתמש בהם בדרך הפוגעת במהלך התקין של שגרת בתי-הספר. באמצעות המסרונים (sms) התלמידים מתקשרים בזמן השיעורים עם חבריהם לכיתה, עם אנשים מחוץ לכיתה, ומקצתם אף אינם מהססים "להוציא" ו"לקבל" שיחות בזמן השיעורים. בהפסקות הם מאזינים למוזיקה רועשת ממכשירי הטלפון שברשותם.

לדעתי, כדי להתמודד עם המצב הזה, מצווה כל בית-ספר לעשות מעשה. על בית-הספר לנסח תקנון מחייב הכולל מדיניות ברורה שאינה משתמעת לשתי פנים באשר לשימוש בטלפון הנייד בעת השהות בבית-הספר. בחיבור התקנון ובאישורו ישתתפו המורים, ההורים והתלמידים. בתקנון יפורטו

במדויק כללים לשימוש בטלפון הנייד בין כותלי בית-הספר, דרכי אכיפתם ותגובת בית-הספר על השימוש בו בניגוד לכללים. לדוגמה, בתקנון ייכתב כי אסור להשתמש בטלפון הנייד בזמן השיעורים. בפתיחת כל שיעור יידרשו התלמידים לכבות את הטלפונים שברשותם ולהכניסם לתיקים. אם תלמיד ישתמש בטלפון שלו בניגוד לכללים בתקנון, הטלפון יוחזר ויוחזר להורים, שיאלצו לבוא לשם כך לבית-הספר. חשוב כי התלמידים והוריהם יחתמו על התקנון וייתנו את הסכמתם לכללים שפורטו.

רצוי מאוד שהורי התלמידים יתמכו במאמצי המורים להקנות הרגלים נכונים של שימוש בטלפון הנייד, ויפה שעה אחת קודם. כך נוכל כחברה ליהנות מיתרונותיה של הטכנולוגיה הסלולרית שחדרה לחיינו, בלי להיפגע מחסרונותיה.

השאלות

11. בטקסט מוצגים נתונים המלמדים עד כמה נפוץ השימוש בטלפון הנייד בקרב ילדים ובני נוער. העתיקו מתוך השורות 1–8 את הנתונים האלה.

---

12. מה משמעות הביטוי **בעל ערך קיומי** בשורה 4?

1 יקר

2 חיוני

3 נפוץ

4 יעיל

13. בשורות 16–17 כתוב: "תמונת המצב בבתי-הספר בארץ בכל הקשור לשימוש של בני הנוער בטלפון הנייד עגומה למדי".
על-פי הטקסט, כתבו **פעולות של תלמידים** הגורמות לכך.

1. _____

2. _____

14. מהי המשמעות של הצירוף **מדיניות שאינה משתמעת לשתי פנים** (על-פי שורות 26–27)?

1 מדיניות חד-משמעית

2 מדיניות רבת-פנים

3 מדיניות בעלת משמעות

4 מדיניות חוקית

15. למה הכוונה במילה **כך** במשפט: "... שייאלצו לבוא לשם כך לבית-הספר" (שורה 34)?

1 הסכמת ההורים

2 חתימה על התקנון

3 קבלת הטלפון

4 הבנת הכללים

16. כותרת הטקסט היא: "טלפון נייד – ברכה או קללה?" האם, לדעתכם, כותרת זו מתאימה לטקסט? נמקו את תשובתכם לפי הטקסט.

---

17. כדי להתמודד עם המצב המתואר בטקסט, הוחלט בכמה יישובים לאסור את השימוש בטלפון נייד בין כותלי בית-הספר. האם אתם תומכים בהחלטה זו או מתנגדים לה? נמקו את תשובתכם. כתבו 3–5 שורות.

הקפידו על ניסוח ברור, על סימני פיסוק, על כתיב נכון ועל כתב-יד ברור.

---

18. מהי טענתו העיקרית של כותב הטקסט?

- 1 חינוך ילדים ובני נוער לתרבות הדיבור בבית-הספר אינו פשוט.
- 2 למרות היתרונות, לשימוש בטלפון הנייד בקרב תלמידים יש חסרונות רבים.
- 3 הורים מצפים שילדיהם ייקחו עמם את הטלפון הנייד לכל מקום ובכל עת.
- 4 לטלפון הנייד יש יתרונות רבים בחיי הורים וילדים.

19. מה תפקיד הנקודתיים בשורה 13?

- 1 לציין פירוט
- 2 לציין ציטוט
- 3 לציין טענה
- 4 לציין הערה

20. א. לפניכם משפט:

”בפתיחת כל שיעור יידרשו התלמידים לכבות את הטלפונים שברשותם...”

הפכו את המשפט מסביל לפעיל.

ההנהלה _____ מן התלמידים לכבות את הטלפונים שברשותם בפתיחת כל שיעור.

ב. העתיקו מתוך שורה 33 פועל בצורת סביל.

_____

ג. כתבו את הפועל שהעתקתם בסעיף ב' בצורת פעיל.

_____

טקסט ה - קראו את המאמר וענו על השאלות שאחריו.

תחבורה, סביבה וחברה – איך הם קשורים?

מעובד על-פי מרב ניר*, "תחבורה, סביבה וחברה – איך הם קשורים?"
מתוך: עולם ירוק – הבלוג של מרב ניר, המועצה לישראל יפה, דצמבר 2011.

לפי פרסומים רשמיים, במהלך שנת 2011 עלו על הכביש במדינת ישראל כ- 162,000 כלי רכב חדשים. זהו גידול של 14% בהשוואה לשנה הקודמת. לפי התחזיות, אם תימשך המגמה הזאת, צפוי מספר כלי הרכב בישראל לגדול ב-30% עד שנת 2020, ואילו האוכלוסייה בתקופה זו צפויה לגדול ב-20% בלבד. המשמעות היא שהכבישים בישראל יהיו צפופים הרבה יותר. הנתון העגום, שלפיו נהג "מאבד" בממוצע שבועיים בשה בשל עמידה בפקקים, עתיד להשתנות לרעה.

5

בין תחבורה לסביבה

אחד מתוצרי הלוואי של מצב התחבורה הוא עלייה בסיכוי לתחלואה במחלות נשימה. במרכז הארץ בלבד מתים בכל שנה כ-1,000 תושבים בשל זיהום האוויר הנפלט מכלי רכב וממפעלי תעשייה. זהו נתון שאי-אפשר להתעלם ממנו. משרד התחבורה אף מעריך כי התמותה הנובעת מזיהום אוויר בישראל כפולה מזו הנגרמת מתאונות דרכים! לתחבורה השפעות שונות על חיינו: סביבתיות, כלכליות, חברתיות ובריאותיות, לכן עלינו לדאוג לכך שרתועלת שלה תהיה גדולה מהמקרים שהיא גורמת.

10

נכון, אנחנו לא יכולים לדמיין אורח חיים מודרני ללא מערכת תנועה יעילה, מהירה ובטוחה כמו זו שאנו רגילים אליה. אולם אנחנו לא נותנים די את הדעת על המטרה האמתית של מערכת זו. על פי רוב, העיסוק בנושא התחבורה מצטמצם למטרה אחת – לנייד מכוניות על הכבישים בדרך היעילה, המהירה והבטוחה ביותר. אך אנחנו שוכחים כי המטרה האמתית היא להניע אנשים, לא מכוניות. ואכן, המילה תחבורה מגיעה מהשורש ח-ב-ר, שממנו נוצר גם הפועל "לחבר". מכך משתמע שמטרתה היא לחבר בין אנשים או לחבר בין אנשים לפעילויות, כמו עבודה, קניות ובילויים. במילים אחרות, לאפשר לנו, בני האדם, גישה לאנשים או למקומות חשובים.

15

20

הבעיות הנובעות מהתמכרות למכוניות במקום התמקדות באנשים הן רבות וקריטיות:

25

זיהום אוויר – הזכרנו כבר כי זיהום האוויר מעלה את השכיחות של מחלות נשימה. מנוע המכונית פולט לאוויר חומרים מזרחים, לדוגמה תחמוצות חנקן וחלקיקי פיח, המגיעים גם לאוויר שאנו נושמים. השיעור הגבוה ביותר של חומרים מזרחים נמדד במרכזי הערים בשעות השיא של התנועה, שהן שעות ההתחלה והסיום של יום העבודה.

30

* מרב ניר היא המנהלת המקצועית של "המועצה לישראל יפה", עמותה הפועלת לקידום איכות החיים בישראל באמצעות שמירה על הסביבה. במסגרת תפקידה היא אחראית ליזום כנסים ופעילויות בנושא שמירה על הסביבה, לתת יעוץ מקצועי ולנהל מערכות הסברה בנושא הסביבה.

פליטת גזי חממה – פליטת גז כתוצאה משרפת דלק היא אחד הגורמים להתחממות הגלובלית. מערכת התחבורה בישראל "תורת" 20% מסך הפליטה של גזי חממה מהארץ.

35 צמצום שטחים פתוחים – תשתית התחבורה צורסת שטחים רבים, כלומר סלילת כבישים והרחבתם נעשות על חשבון השטחים הפתוחים המעטים שנותרו בישראל. לנו ב"מועצה לישראל יפה" חשוב גם הצד האסתטי כחלק מההיבטים הסביבתיים. סלילת מְחֻלְפִים וכבישים ראשיים פוגעת בנוף ללא אפשרות לתקנו. לא פעם חוצים הכבישים בתי גידול של צמחים ושל בעלי-חיים וגורמים להרס המערכות האקולוגיות ולפגיעה במשאבי טבע כמו אוויר, מים וקרקע. כמות הכבישים הסלולים מפחיתה את כמות המשקעים היכולים לחלחל לאדמה ולמלא את מאגרי המים. 40 אפשר למצוא פתרונות מקודתיים לכל אחת מהבעיות שמנינו. המכונת החשמלית, למשל, יכולה לפתור את הבעיה של פליטת חומרים מזהמים ברחובות העיר. אולם כדי לטעון את הסוללה של המכונת נדרשת הפקת חשמל, ופעולה זו מזהמת. כמו כן היא אינה פותרת את הבעיה של צמצום השטחים הפתוחים, שְׁכָן הפתרון שהיא מציעה עדיין כרוך בנטייה של מכוניות פרטיות על כבישים. 45 לאור כל זאת, צריך לבחון את הנושא מזווית אחרת לגמרי. עלינו לשאול את עצמנו כיצד להניע אנשים במרחב ולא כיצד להניע מכוניות בכבישים. מכאן ייגזרו גם פתרונות נכונים שיאפשרו לנו התנהלות בריאה היום, וישאירו עולם שלם גם לדורות הבאים.

50 **אז מהו באמת החזון בתחום התחבורה?**

תחבורה נאותה קשורה לא רק לנושאים סביבתיים אלא גם לצדק חברתי, משום שיכולת הניידות של התושבים קובעת את יכולת התעסוקה שלהם ואת מידת מעורבותם בחברה. זאת ועוד, תחבורה ראויה צריכה להיות שווה לכל נפש, ועל כן עליה להיות ציבורית, אמיה, ברמת שירות טובה ובתדירות גבוהה, שכן תחבורה ציבורית ברמה ירודה גורמת לכך שלקבוצות שלמות באוכלוסייה אין שוויון הדמנויות אמתי. מכך נגזר שעליהן לחיות ברמת חיים נמוכה יותר ללא יכולת אמיתית לשנותה. 55

לתחבורה ציבורית נאותה יש זרונות רבים: הקטנת העומס בכבישים, צמצום מספר תאונות הדרכים שמעורבים בהן כלי רכב פרטיים, הפחתת זיהום האוויר ועוד. אנחנו בעד תחבורה זמינה ויעילה לכולם, שתאפשר שוויון הדמנויות, שוויון בתעסוקה והתנהלות מכובדת לכולם. 60

שאלות לטקסט "תחבורה, סביבה ותברה – איך הם קשורים?":

1. מה מציגה הפסקה הראשונה במאמר? הקיפו את התשובה הנכונה ביותר:

- א. נתונים הנוגעים לתחבורה ציבורית לעומת תחבורה פרטית בישראל.
- ב. את עמדתה של הכותבת בנוגע לתחבורה ציבורית בישראל.
- ג. את חומרת הבעיה של מצב התחבורה בישראל.
- ד. את הרקע ההיסטורי של התחבורה בישראל.

2. לדעת הכותבת, מרב ניר, מהי המטרה האמיתית של אמצעי התחבורה? הקיפו את התשובה הנכונה ביותר:

- א. לאפשר למכוניות לנוע בצורה בטוחה בכבישים.
- ב. לאפשר לאנשים לנהל אורח חיים מודרני.
- ג. לאפשר למכוניות להשתלב בסביבה בלי לפגוע בה.
- ד. לאפשר לאנשים להגיע ממקום למקום.

3. קבעו לגבי כל אחת מהשאלות שלפניכם אם יש עליהן תשובה במאמר. סמנו את בחירתכם.

אין	יש	
תשובה במאמר	תשובה במאמר	
☐ ₂	☐ ₁	כמה זמן בשה נהגים עומדים בפקקים?
☐ ₂	☐ ₁	מדוע יותר אנשים מתים מזיהום אוויר מאשר מתאונות דרכים?

4. המכונת החשמלית היא פתרון חלקי בלבד לבעיות הנובעות משימוש במכוניות פרטיות. ציינו שתי בעיות שהמכונת החשמלית אינה פותרת על-פי הסתוב בשורות 44-49.

---

5. מרב ניר מתארת חזון בתחום התחבורה. סמנו ✓ ליד שלושה רעיונות שהם חלק מהחזון שלה.

מחירי הדלק יחלו.	(1) _____	תנאי הנסיעה באוטובוס יהיו נוחים.	(2) _____
אוטובוסים יגיעו לתחנות לעתים קרובות.	(3) _____	היו פחות כלי רכב פרטיים על הכבישים.	(4) _____
ייסללו נתיבים מיוחדים לכלי רכב פרטיים.	(5) _____		

6. בחלק האחרון של המאמר "אז מהו באמת החזון בתחום התחבורה?" (שורות 54-65), הכותבת מעלה נושא חדש שלא הזכר לפני כן והוא – צדק חברתי. במה תורמת העלאת נושא זה להשגת המטרה של הכותבת? הקיפו את התשובה הנכונה ביותר:

- א. העלאת הנושא מסכמת את טענתה.   ב. העלאת הנושא מביאה דוגמה לטענתה.
ג. העלאת הנושא מוסיפה נימוק לטענתה.   ד. העלאת הנושא מעלה הסתייגות לטענתה.

7. מהי טענתה העיקרית של מרב ניר? הקיפו את התשובה הנכונה ביותר:

- א. התמותה מזיהום אוויר בישראל כפולה מזו הנגרמת מתאונות דרכים.
ב. תחבורה ציבורית נאותה תורמת לשמירה על הסביבה ולשוויון הזדמנויות.
ג. מערכת תנועה המתנהלת בעילות היא הכרחית לקיום אורח חיים מודרני.
ד. הצפיפות בכבישים בישראל תגדל, ואיכות החיים של האזרחים תיפגע.

8. א. העתיקו מתוך המאמר ארבעה כינויים שונים של גוף ראשון רבים (מדברים).

ב. מדוע הכותבת מרבה להשתמש בכינויים של גוף ראשון רבים?

9. א. במאמר מופיעה המילה "התמכרות". סמנו ✓ ליד המילים שמקובל לצרף אליהן את המילה "התמכרות".

_____ (1)	לתצפית	_____ (2)	לנייר
_____ (3)	לטלוויזיה	_____ (4)	לשמות
_____ (5)	לשוקולד		

ב. הכותבת בחרה להשתמש בצירוף שאיננו מקובל: "התמכרות למכוניות" (שורה 26). לשם מה, לדעתכם, בחרה הכותבת להשתמש בצירוף זה?

10. לפניכם שורות 44-49 מתוך המאמר, ובהן מודגשות מילות קישור.

"אפשר למצוא פתרונות מקודתיים לכל אחת מהבעיות שמנינו. המכונית החשמלית, למשל, יכולה לפתור את הבעיה של פליטת חומרים מזהמים ברחובות העיר. אולם כדי לטעון את הסוללה של המכונית נדרשת הפקת חשמל, ופעולה זו מזהמת. כמו כן היא אינה פותרת את הבעיה של צמצום השטחים הפתוחים, שֶׁכֵּן הפתרון שהיא מציעה עדיין כרוך בנטייה של מכוניות פרטיות על כבישים."

א. הקיפו בכל סעיף את המילה שיכולה להחליף את מילת הקישור המודגשת בקטע שלמעלה, בלי לשנות את משמעות המשפט.

1. אולם – לכן / אבל / נוסף לכך / לעומת זאת
2. כמו כן – כך ש / נוסף לכך / אך / עם זאת
3. שֶׁכֵּן – כי / באותה מידה / נוסף לכך / למרות